

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **JUDr. P.**, bývajúci v Ž., N., zastúpeného JUDr. Tatianou Polkovou, advokátkou so sídlom v Ž., Na priekope 174/13, proti žalovanému: **Spoločnosť 7 Plus, s. r. o.**, so sídlom v Bratislave, Panónska cesta 9, IČO: 31 347 291, zastúpenému JUDr. Rudolfom Adamčíkom, advokátom so sídlom v Bratislave, Liptovská 2/A, **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 15 Ct 61/2002, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 31. júla 2015 sp. zn. 8 Co 148/2015, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 31. júla 2015 sp. zn. 8 Co 148/2015 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

1. Okresný súd Bratislava III uznesením zo 16. septembra 2014 č. k. 15 Ct 61/2002 - 726 priznal žalovanému náhradu trov konania v celkovej výške 9 843,94 eur, ktoré predstavujú trovy právneho zastúpenia v sume 9 280,44 eur a zaplatený súdny poplatok v sume 563,50 eur. Vychádzal zo zistenia, že žalovanému, ktorý mal v konaní plný úspech, vznikol nárok na náhradu trov konania podľa § 142 ods. 1 O. s. p. tak, ako to vyčíslil podaním doručeným súdu 2. júna 2014 doplneným 4. júna 2014.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave uznesením z 31. júla 2015 sp. zn. 8 Co 148/2015 uznesenie súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu iných trov konania vo výške 563,50 eur a náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 6 981,60 eur k rukám jeho právneho zástupcu do troch dní. Vyslovil,

že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. Vychádzal zo zistenia, že v prejednávanej veci žalovanému vznikol nárok na náhradu trov právneho zastúpenia, ktoré vyčíslil písomným podaním z 3. júla 2006 doručeným súdu prvej inštancie 6. júla 2006, ktorým vyčíslil trovy právneho zastúpenia vzniknuté žalovanému do 30. júna 2006, kedy bol vyhlásený prvý rozsudok súdu prvej inštancie. Tieto trovy právneho zastúpenia je potrebné považovať za riadne a včas uplatnené z hľadiska dikcie § 151 ods. 3 O. s. p.. V tomto podaní právny zástupca žalovaného vyčíslil náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej sume 233 047 Sk. Odvolací súd dospel k záveru, že vyčíslená náhrada trov právneho zastúpenia nie je ustálená správne pokiaľ ide o dva úkony právnej služby, a to účasť na pojednávaniach 29. marca 2006 a 28. apríla 2006, ktoré boli odročené a za ktoré si právny zástupca žalovaného uplatnil tarifnú odmenu v plnej výške. Po zohľadnení týchto okolností predstavuje tarifná odmena právneho zástupcu žalovaného sumu 174 682 Sk, ku ktorej je potrebné pripočítať daň z pridanej hodnoty (DPH) v sume 33 189,58 Sk a paušálnu náhradu v sume 2 456 Sk, čo predstavuje sumu 210 327,58 Sk, t. j. 6 981,60 eur. Žalovanému nevznikol nárok na náhradu trov konania za obdobie po 30. júni 2006, pretože trovy konania za toto obdobie neboli uplatnené v zákonom ustanovenej lehote v zmysle § 151 ods. 1 O. s. p. Ostatné trovy konania predstavujú sumu 563,50 eur. V tomto zmysle postupom podľa § 220 O. s. p. odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie zmenil. Výrok o trovách odvolacieho konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 2 O. s. p. v spojení s § 224 ods. 1 O. s. p. a konštatoval, že náhrada trov tohto štádia konania nepatrí žiadnemu z účastníkov, pretože ich úspech na oboch stranách v odvolacom konaní bol len čiastočný.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca a navrhol, aby dovolací súd uznesenia súdov oboch inštancií zrušil a vec vrátil prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ust. § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. t. j., že mu postupom súdov bola odňatá možnosť konať pred súdom a dovolanie odôvodnil výskytom tejto vady, t. j. ustanovením § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p. Poukázal na to, že zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať. Ak právnická alebo fyzická osoba splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami a povinnosťami, ktoré z toho vyplývajú. Právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces. Nedoručenie vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi

vytvára stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovností zbraní ako súčasť práva na spravodlivý proces. K takému záveru dospel aj Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu v rozhodnutí z 27. apríla 2010 v prípade H. proti Slovenskej republike, v ktorom poukázal na to, že princíp rovnosti zbraní vyžaduje, aby každej procesnej strane bolo daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície. Význam požiadavky, aby bolo vyjadrenie k odvolaniu zaslané všetkým účastníkom, spočíva v potrebe zabezpečenia, aby procesné strany mali vieru vo výkon spravodlivosti. Bolo povinnosťou odvolacieho súdu, aby pred svojím rozhodnutím o odvolaní žalobcu, o ktorom rozhodol bez nariadenia pojednávania v zmysle § 214 ods. 2 O. s. p., poskytol žalobcovi možnosť vyjadriť sa k písomnému podaniu žalovaného k odvolaniu žalobcu. V okolnostiach prípadu je požiadavka doručenia vyjadrenia žalovaného k odvolaniu žalobcu o to významnejšia a naliehavejšia, pretože odvolací súd na obsahu vyjadrenia založil svoje rozhodnutie o odvolaní žalobcu. Preto došlo k tomu, že bolo porušené právo žalobcu na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

4. Žalovaný sa k dovolaniu žalobcu nevyjadril.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016 platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá C. s. p. právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona zostávajú zachované.

6. Prechodné (intertemporálne) ustanovenia zákona upravujú režim prechodného spolupôsobenia skoršieho a neskoršieho práva. Počas pôsobenia prechodných ustanovení sa v stanovenom rozsahu súčasne používajú skoršie právne normy, ktorých platnosť a účinnosť zanikla.

7. Slovenská republika je právny štát (pozri článok 1 Ústavy SR). K imanentným znakom právneho štátu neodmysliteľne patrí aj požiadavka (princíp) právnej istoty a ochrany dôvery v právny poriadok, súčasťou čoho je i zákaz retroaktívneho pôsobenia zákonov. Z požiadavky právnej istoty jednoznačne vyplýva, že zákon pôsobí (môže pôsobiť) iba do budúcnosti (a nie minulosti). V opačnom prípade by jednotlivé subjekty práva (strany

civilného sporového konania) nemali istotu, či ich procesné úkony urobené podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebudú neskôr (po prijatí nového zákona) a s účinkami ex tunc posudzované ako právne neúčinné, s vylúčením možnosti uplatniť riadne a v súlade so zákonom už nadobudnuté práva. Ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný (pozri bližšie závery, ku ktorým dospel ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 36/1995).

8. Nová právna úprava obsiahnutá v prechodných ustanoveniach dôsledne dodržiava princíp okamžitej aplikability procesných noriem, ktorý znamená, že nová procesná úprava sa použije na všetky konania, a to i na konania začaté pred dňom účinnosti Civilného sporového poriadku, zároveň však v ustanovení § 470 ods. 2 C. s. p. pamätá aj na situácie, v ktorých by nová právna úprava zhoršila postavenie strany (pozri bližšie dôvodovú správu k § 470 ods. 1 a 2 C. s. p.)

9. Dovolanie – procesný úkon strany civilného sporového konania – je prejav jej vôle adresovaný súdu, ktorý smeruje k uplatneniu procesných práv (k vyvolaniu procesných účinkov), ktoré s takýmto procesným úkonom spája zákon. Podaním dovolania začalo v preskúmvanej veci dovolacie konanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vychádzajúc z vyššieho uvedeného ako súd dovolací (§ 35 C. s. p) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.) bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) dospel k záveru, že napadnuté uznesenie odvolacieho súdu treba zrušiť. Dovolací súd pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v prejednávanej veci vychádzal z ustanovenia § 470 ods. 2 C. s. p. (citovaného vyššie), z ktorého vyplýva, že prípustnosť dovolania treba posúdiť podľa procesného predpisu platného v čase podania dovolania, teda podľa O. s. p., nakoľko ide o posúdenie účinkov procesného úkonu-podaného dovolania.

10. Zo všeobecných princípov právneho štátu predovšetkým z princípu legitímnych očakávaní, ochrany nadobudnutých práv a dôvery subjektov práva v právo samotné totiž vyplýva, že procesné úkony subjektov civilného sporového konania (vrátane dovolania) vykonané počas platnosti a účinnosti skoršieho procesného predpisu sa vo sfére svojich účinkov prejavujú s relevanciou pre konanie samotné aj počas účinnosti nového procesného predpisu. Procesný úkon vyvoláva procesné účinky do „procesnej budúcnosti“, v ktorej sa

účinky (následky) tohto úkonu uznávajú aj vtedy, ak nová právna úprava už s takýmto následkom nepočíta.

11. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

12. Dovolanie žalobcu, ktorým je napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu o trovách konania, nesmeruje proti rozhodnutiu majúcemu znaky niektorého z rozhodnutí uvedených v § 239 ods. 1, 2 O. s. p, ktorý upravuje súdne rozhodnutia, voči ktorým je dovolanie prípustné, a to so zreteľom na ustanovenie § 239 ods. 3 O. s. p., ktoré vylučuje z dovolacieho prieskumu (okrem iného) rozhodnutia o trovách konania.

13. S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 ods. 1 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu (§ 238 O. s. p.), ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (t. j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať len na návrh, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

14. Treba uviesť, že z hľadiska § 237 ods.1 O. s. p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd taxatívne vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné vady, i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Z hľadiska posúdenia existencie niektorej z procesných väd v zmysle § 237 ods. 1 O. s. p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je pritom významný subjektívny názor sporovej strany, že v konaní došlo k takejto

vade, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných vád.

15. Vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O. s. p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania žalobcu preto z týchto ustanovení nemožno vyvodíť.

16. Žalobca v dovolaní namieta (okrem iného), že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods.1 písm. f/ O. s. p.

17. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.) sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O. s. p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv – pozri napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O. s. p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O. s. p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O. s. p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O. s. p.) na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O. s. p.)].

18. V zmysle článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo a verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávisle a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhoduje o jeho občianskych právach a záväzkoch.

19. V zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd jednou zo všeobecných záruk spravodlivého prejednávania vecí pred súdom je zásada „rovnosti zbraní“. Tento princíp je jeden zo znakov širšieho konceptu spravodlivého súdneho konania a vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť jej protistrane.

20. Koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť predložiť nielen všetky

dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa pred ním. Požiadavka, aby procesné strany v konaní mali možnosť dozvedieť sa a vyjadriť sa ku všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám pripojeným v spise, sa aplikuje aj na odvolacie konanie.

21. V tejto súvislosti je potrebné vychádzať z rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), vo veci T. proti Slovenskej republike z 13. januára 2015 (sťažnosť č. 17127/12) z ktorého vyplýva, že vyjadrenie sporovej strany vo veci (vrátane vyjadrenia k opravnému prostriedku protistrany), ktoré obsahuje riadnu právnu a skutkovú argumentáciu je potrebné považovať za také vyjadrenie, ktoré je potrebné subsumovať pod požiadavku, aby sporové strany mali možnosť dozvedieť sa o ňom a eventuálne sa k nemu aj vyjadriť. Z predmetného rozhodnutia, ako aj z ďalšej judikatúry ESLP vyplýva, že konkrétny význam dotknutého vyjadrenia je málo dôležitý, keďže je na sporových stranách, aby posúdili, či si dokument vyžaduje, aby sa k nemu vyjadrili alebo nie. Zároveň ESLP v predmetnom rozhodnutí konštatoval, že nedoručenie vyjadrenia protistrany k opravnému prostriedku podanému sťažovateľkou v jej veci proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie je porušením článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

22. V prejednávanej veci došlo k rovnakej procesnej situácii, nakoľko žalobca podal odvolanie proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava III zo 16. septembra 2014 č. k. 15 Ct 61/2002 - 726 a žalovaný podal vo vzťahu k tomuto odvolaniu svoje vyjadrenie (č. l. 736) obsahujúce riadnu skutkovú a právnu argumentáciu z 5. decembra 2014, ktoré bolo na súd prvej inštancie doručené 11. decembra 2014, avšak protistrane, t. j. žalobcovi ako odvolateľovi doručené nebolo, z čoho vyplýva, že s ním nebol oboznámený.

23. V zmysle vyššie uvedeného rozhodnutia ESLP je preto povinné konštatovať, že týmto postupom odvolacieho súdu (t. j. Krajského súdu v Bratislave), ktorý nedoručil vyjadrenie žalovaného k odvolaniu žalobcu odvolateľovi, došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a zároveň k odňatiu možnosti žalobcu konať pred súdom, čo je potrebné považovať za procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. v nadväznosti na ustanovenie § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p. a § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.

24. Dovolací súd teda prihliadol na vadu konania uvedenú v § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., ktorá sa vyskytla v štádiu odvolacieho konania v podobe nedoručenia vyjadrenia žalovaného k odvolaniu žalobcu.

25. Pretože odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom, znamenajúce porušenie práv na spravodlivý proces, zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale aj jeho dôvodnosť. Dovolací súd podľa § 449 ods. 1 C. s. p. uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Úlohou odvolacieho súdu bude doručiť vyjadrenie žalovaného k odvolaniu žalobcu a až po vykonaní tohto procesného úkonu bude možné pokračovať v odvolacom konaní.

26. V následnom rozhodnutí rozhodne odvolací súd aj o trovách tohto dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 19. januára 2017

JUDr. Ladislav Górász, v. r.
predseda senátu

JUDr. Oľga Trnková, v. r.
členka senátu

JUDr. Jozef Angelovič, v. r.
člen senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. M.